

سبک زندگی پس از انقلاب

(بازخوانی سریال‌های ایرانی سه دهه پس از انقلاب اسلامی)

با هتدمه دکترو عماد افروغ

نویسنده
هادی انصاری

روش شناسان

جامعه شناسان

سرشناسه: اسماعیلی، هادی، ۱۳۶۴-

عنوان و نام‌پدیدآور: سبک زندگی پس از انقلاب (بازخوانی سریال‌های ایرانی سه دهه پس از انقلاب اسلامی)
تألیف: هادی اسماعیلی؛ با مقدمه دکتر عماد افروغ

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان

مشخصات ظاهری: ۲۷۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۲۳-۷؛ ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۵۰۴-۶

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان دیگر: بازخوانی سریال‌های ایرانی سه دهه پس از انقلاب اسلامی.

موضوع: سریال‌های تلویزیونی -- ایران -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد

موضوع: Television series -- Iran -- 20th century -- History and criticism

رده‌بندی: سنگره: ۱۳۹۷ ۵الف/۳/۱۹۹۲/۳ PN

ردیف: دیوبی: ۷۹۱/۴۵۷۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی: ۸۴۲۰۶

با همکاری انتشارات روش‌شناسان

جامعه‌شناسان

روش‌شناسان

سبک زندگی پس از انقلاب (بازخوانی سریال‌های ایرانی سه دهه پس از انقلاب اسلامی)

هادی اسماعیلی با مقدمه دکتر عماد افروغ

چاپ اول: ۱۳۹۸ تهران/ تعداد ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی دیجیتال: نکیر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۵۰۴-۶؛ ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۲۳-۷

همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان

ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان و روش‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

کتاب‌فروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۹۵۹۶۸۰-۸۱ ۶۶۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب

۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف

(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: RaveshP20@gmail.com

Email: sociologists15@gmail.com

فهرست

مقدمه دکر عبدالغنی.....	۱۱
مقدمه نویسنده	۱۵
فصل اول؛ چارچوبی برای تحلیل	۱۹
مقدمه فصل	۱۹
الف. سبک زندگی	۱۹
سبک زندگی در اندیشه‌های انتقادی متقدم	۲۰
سبک زندگی در اندیشه ماکس وبر؛ یک نگرش غیرانتقادی	۲۵
آراء پیر بورديو در باب سبک زندگی	۲۸
جمع‌بندی	۳۸
ب. تلویزیون و سبک زندگی	۴۲
نظریات مصرف رسانه‌ای	۴۳
نقش رسانه در شکل‌گیری ادراک	۴۵
جمع‌بندی	۵۲
ج. بحث تاریخی؛ تلویزیون در ایران	۵۳
ج. ۱. وضعیت تلویزیون در ایران قبل از انقلاب	۵۳
ج. ۲. وضعیت تلویزیون در ایران بعد از انقلاب	۶۲

فصل دوم؛ بازخوانی سریال‌های دهه ۱۳۶۰..... ۷۳

تحلیل متن سریال‌ها.....	۷۳
الف. دوآلیسم اجتماعی در "پاییز صحرا".....	۷۳
ب. انعکاس آرمانگرایی اجتماعی در "آینه".....	۸۱
ج. تبلور اخلاق و پدرسالاری در "پیک سحر".....	۸۵
مطالعه بینامتنیت در سریال‌ها.....	۸۹
تعادلات اجتماعی.....	۹۰
فعالیت‌ها.....	۹۱
الگوی مصرف.....	۹۲
چشم‌انداز اخلاقی.....	۹۳
گفتمان فرهنگی اجتماع دهه ۱۳۶۰.....	۹۳
نگاه به گفتمان رقیب؛ گفتمان فکری- اجتماعی دوران پهلوی.....	۹۳
نگاه به گفتمان مسلط؛ گفتمان فکری- اجتماعی پس از انقلاب اسلامی.....	۱۱۰

فصل سوم؛ بازخوانی سریال‌های دهه ۱۳۷۰..... ۱۲۱

تحلیل متن سریال‌ها.....	۱۲۱
الف. طلوع تغییرات اجتماعی در "آپارتمان".....	۱۲۱
ب. جوان‌گرایی در "پناه تو".....	۱۲۹
ج. چالش سنت و مدرنیته "در قلب من".....	۱۳۶
مطالعه بینامتنیت در سریال‌ها.....	۱۴۸
تعادلات اجتماعی.....	۱۴۸
فعالیت‌ها.....	۱۵۱
الگوی مصرف.....	۱۵۱
چشم‌انداز اخلاقی.....	۱۵۲
گفتمان فرهنگی- اجتماعی در دهه ۱۳۷۰.....	۱۵۳
علم‌گرایی افراطی.....	۱۵۴
افزایش یافتن توجه به زنان.....	۱۶۴
مسئله جوانان.....	۱۷۳
بررسی از ساختار اقتصادی- سیاسی در دهه ۱۳۷۰.....	۱۷۸

۱۸۳.....	فصل چهارم؛ بازخوانی سریال‌های دهه ۱۳۸۰.....
۱۸۳.....	تحلیل متن سریال‌ها.....
۱۸۳.....	جوانه زدن فردیت در "خانه پدری".....
۱۸۳.....	تفاعلات اجتماعی.....
۱۸۷.....	فعالیت‌ها.....
۱۸۸.....	الگوی مصرف.....
۱۸۸.....	چشم‌انداز اخلاقی.....
۱۹۰.....	تشریح به حاشیه رفتن سنت در "زیر تیغ".....
۱۹۱.....	تعاملات اجتماعی.....
۱۹۴.....	فعالیت‌ها.....
۱۹۵.....	چشم‌انداز اخلاقی.....
۱۹۶.....	آشکار شدن تناقض فرهنگی در "فاصله‌ها".....
۱۹۷.....	تفاعلات اجتماعی.....
۲۰۰.....	فعالیت‌ها.....
۲۰۱.....	الگوی مصرف.....
۲۰۲.....	چشم‌انداز اخلاقی.....
۲۰۳.....	مطالعه بینامتنیت در سریال‌ها.....
۲۰۳.....	تفاعلات اجتماعی.....
۲۰۵.....	فعالیت‌ها.....
۲۰۶.....	الگوی مصرف.....
۲۰۷.....	چشم‌انداز اخلاقی.....
۲۰۷.....	گفتمان فرهنگی - اجتماعی در دهه ۱۳۸۰.....
۲۰۸.....	الف. خانواده، زنان و جوانان.....
۲۰۸.....	خانواده ایرانی، یک بازگشت و دو تغییر.....
۲۰۹.....	کاهش مردسالاری و افزایش روابط دموکراتیک.....
۲۱۱.....	چالش در باورهای سنتی خانوادگی.....
۲۱۲.....	تغییر الگوی ازدواج و انتخاب همسر.....
۲۱۳.....	تغییر نگرش نسبت به فرزند.....

- ۲۱۳..... تغییر نگرش نسبت به طلاق
- ۲۱۵..... جوانان و روابط نسلی
- ۲۲۱..... تغییر در مرجع اجتماعی
- ۲۲۱..... فردی شدن، عدم مشارکت اجتماعی و مساله اوقات فراغت
- ۲۲۳..... ب. فضای اجتماعی-سیاسی
- ۲۲۷..... نگرش سیاسی جدید و وضعیت دینداری در دهه هشتاد
- ۲۳۲..... جنبش نرم رناتوی فرهنگی

فصل پنجم؛ نتیجه‌گیری (شناخت مکانیزم تغییر فرهنگی)..... ۲۳۵

- ۲۳۵..... تحولات معنای مردانگی؛ تغییر از تابو به امر هم‌ارز
- ۲۴۰..... تحولات معنایی؛ جنسی؛ رشد بهم‌دهی بیشتر به زنان
- ۲۴۳..... تغییر در روابط نسلی؛ از مونوپولیک به پلورالوگ
- ۲۴۶..... تغییر در معنای روابط اجتماعی؛ از محله تا کلانشهر
- ۲۴۷..... تغییر در معنای شغل؛ دو قطب ایدئالیسم و ضد
- ۲۴۸..... تحول معنایی مصرف و اوقات فراغت
- ۲۴۹..... تحول در چشم‌انداز اخلاقی؛ تغییر از نگاه آسمانی به نگاه ناسوتی
- ۲۵۳..... تکمله؛ فرهنگ مخدوم یا فرهنگ خادم

فهرست منابع..... ۲۵۷

- ۲۶۶..... اسناد
- ۲۶۶..... مقالات
- ۲۷..... نشریات و روزنامه‌ها
- ۲۷..... سایت‌ها
- ۲۷۰..... منابع انگلیسی

مقدمه دکتر عماد افروغ

کتاب پیش رو فقط کتابی درباره تحلیل متنی و گفتمانی سریال‌های مورد اشاره و بررسی سیر تطور آن‌ها طی دهه‌های مورد نظر نیست. این کتاب به دلیل وجه بافتی و فرامتنی و بازتابندگی پیرنگ آن، اطلاعات خرد و درک نسبتا جامعی از روند سیاست‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تاثیرگذار بر شکل و محتوای سریال‌های تولید شده در اختیار خواننده قرار می‌دهد. سریال‌هایی که به نوبه خود و در برهه‌های مورد مطالعه، در واقع به گونه‌ای بازتولید کننده سیاست‌های مزبور است. به عبارت دیگر می‌توان این گونه به داوری نشست که خواسته و ناخواسته، مستقیم و غیر مستقیم، سریال‌های تلویزیونی با تغییر سیاست‌های حاکم، دگرگونی می‌پذیرند. نباید بدون توجه به نقش و تاثیر سیاست‌های مزبور، با کنار گذاشتن آن‌ها از معادله، تطور و تغییر شکل و محتوای سریال‌ها را صرفا بازتاب تطور و تغییرات عرصه اجتماعی تفسیر و تعبیر نمود. مصلحت نبود اگر عامل واسطی به نام سیاست‌ها و برنامه‌های حاکم نبود محرک رای بازتابنده و شکل‌دهنده سریال‌ها این گونه رقم می‌خورد. حسب رابطه ایده و واقعیت و به هم پیوستگی این دو و حسب جایگاه قابل توجه ایدئولوژیک و هژمونیک سیاسی و مرتبط با قدرت سیاسی تلویزیون و در پیوند با سیاست‌ها و رفتارهای متحول و بعضا متلون حاکم، واقعیات اجتماعی و سیاسی جامعه بیش از آنکه خط‌دهنده به صورت‌بندی‌های سبک زندگی مورد بررسی در سریال‌های مزبور باشند، متأثر از آن هستند. این نظر نه تنها درباره سبک زندگی بلکه در

مورد تمام عرصه‌های حیات اجتماعی صادق است. نمی‌توان در تحلیل اوصاف اخلاقی و معرفتی جامعه، اعم از مثبت و منفی آن، در تحلیل انفعال و یا فعال بودن مردم در برابر روابط اسارت‌بخش و رهایی‌بخش، در تحلیل میزان شناخت قابلیت‌ها و حتی سطح امیدواری‌ها و ناامیدی‌ها و گستره آسیب‌های اجتماعی در جامعه از تاثیر دوگانه مرتبط سیاست‌ها و صورت‌بندی‌های تلویزیونی غافل شد. پیرامون رسانه قدرت-رسانه و بافت سیاست‌زده و مظاهرانه مرتبط با آن، فضایی سیاست‌زده و طبعاً اخلاقی منفی و خاصی را رقم می‌زند که در نهایت، با مقاومت اخلاقی-فرهنگی متعالی و مثبت مردم روبه‌رو خواهد شد. هر چند در کوتاه مدت، خط‌دهی قدرت سیاسی به نمایندگی از دوگانه مرتبط سیاست‌ها و صورت‌بندی‌های تلویزیونی، در عرصه قدرت اجتماعی موقعیت‌هایی به دست می‌آورد اما حسب وجود ساختارهای عمیق فرهنگی و تنش‌شده‌های هویتی نهفته در جامعه ایران با مقاومت‌هایی روبه‌رو خواهد شد. مقاومت‌هایی که امیدوارانه مثبت، متعالی و رهایی‌بخش خواهد بود.

نویسنده به‌خوبی کتاب را با پرسش کامل نادانست یا مخدومیت فرهنگ در عرصه تولیدات و محصولات فرهنگی به بیان می‌برد. اینکه در نهایت این انسان است که مخدوم است و باید دور رهایی‌بخشی او و دستیابی به نیازهای واقعی او یاری رساند یا این ساختارهای فرهنگی، اقتصادی و سیاسی اسارت‌بخش هستند که باید مخدوم باشد. و انسان، رعیت ناآگاه، دست و پا بسته، مهره خیمه شب بازی و خادم روابط اسارت‌بخش فوق؟! آنچه اثر دکتر هادی اسماعیلی را قطع نظر از مضامین و مدعای مورد بحث و مواجهه نظام‌یافته و هماهنگ با پرسش اصلی بارز می‌نماید قلم شجاعانه و بی‌تکلف و غیرمظاهرانه و برخلاف موج غالب رسانه است. باورهای او به ارزش‌ها و آرمان‌های بالقوه و بالفعل انقلاب اسلامی مانع نشده است تا از درک و تحلیل

برخی فاصله‌گیری‌ها از آرمان‌ها، ولو در قالب دفاع از آنها، غافل شود. مطالعه این کتاب را به تمام علاقه‌مندان و پژوهشگران حوزه رسانه و سبک زندگی توصیه می‌کنم.

و ما توفیقی الا بالله

عماد افروغ

۹۷/۱۱/۳۰

www.ketab.ir